

I. Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1291/12 ze dne 7. 5. 2013, N 77/69 SbNU 311,

Nález Ústavního soudu - IV. senátu složeného z předsedkyně senátu Michaely Židlické a soudců Vlasty Formánkové a Miloslava Výborného - ze dne 7. května 2013 sp. zn. IV. ÚS 1291/12 ve věci ústavní stížnosti Jana P. (jedná se o pseudonym), právně zastoupeného Mgr. Bc. Milanem Honzejkem, advokátem, se sídlem advokátní kanceláře Česká Lípa, Hrnčířská 2985, proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 10. ledna 2012 č. j. 55 To 350/2011-181, kterým bylo zamítnuto stěžovatelovo odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, jímž byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci jako účastníka řízení.

I. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 10. ledna 2012 č. j. 55 To 350/2011-181 a rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 20. května 2011 č. j. 38 T 85/2009-158 došlo k porušení práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 40 odstavci 2 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 6 odstavcem 2 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

II. Uvedená rozhodnutí se proto zrušují.

Odůvodnění

I.

Včas podanou ústavní stížností splňující i další náležitosti podání dle zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu") se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví citovaného rozhodnutí, neboť má za to, že jím bylo narušeno jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý soudní proces, zakotvené v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"), a právo na presumpci nevinoty, zakotvené v čl. 40 odstavci 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

Rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 25. února 2010 č. j. 38 T 85/2009-129 byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 odstavců 1 a 2 trestního zákona a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, podmíněně odloženému na zkušební dobu dvou let. K odvolání stěžovatele Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci usnesením ze dne 23. listopadu 2010 č. j. 55 To 273/2010-150 napadený rozsudek zrušil a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí. Následným rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 20. května 2011 č. j. 38 T 85/2009-158 byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 odstavců 1 a 2 trestního zákona a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, podmíněně odloženému na zkušební dobu dvou let. Odvolání proti tomuto rozsudku Krajský soud v Ústí nad Labem napadeným usnesením zamítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti nejprve popsal okolnosti svého trestního stíhání a uvedl, že ačkoliv se jedná o jemu za vinu kladeného nedopustil, byl odsouzen, jak je uvedeno ve výroku nalézacího soudu. Namítal, že soudy dovodily vinu stěžovatele výhradně z výpovědi poškozeného, která byla zalkyní zpochybněna. Stěžovatel má za to, že soudy nesprávně zhodnotily provedené důkazy. Výpověď poškozeného byla nereálná. Znalecký posudek, který výpověď poškozeného hodnotil jako nevěrohodnou, soudy toliko konstatovaly.

Ústavní soud se obrátil na Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočku v Liberci se žádostí o vyjádření se k ústavní stížnosti. Předseda senátu 55 To Ústavnímu soudu sdělil, že námitkami stěžovatele na nesprávné hodnocení důkazů se zabýval v odvolacím řízení a nesprávnosti nezjistil. Odkázal proto na stanovisko, které zaujal v napadeném usnesení. Vzhledem k tomu, že vyjádření nepřineslo nové poznatky ani tvrzení, Ústavní soud je stěžovateli k případné replice nezasílal.

II.

Ústavní soud předesílá, že jeho úkolem je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není součástí soustavy obecných soudů, není jim soudem nadřízeným a nepřísluší mu do jejich pravomoci zasahovat, pokud postupují v souladu s principy hlavy páté Listiny. Úkolem Ústavního soudu není zabývat se porušením běžných práv fyzických nebo právnických osob, chráněných "běžnými" zákony, pokud takové porušení neznamená zároveň porušení ústavně zaručeného práva nebo svobody. Postup v soudním řízení, zjišťování a

hodnocení skutkového stavu a výklad jiných než ústavních předpisů a jejich aplikace při řešení konkrétních předpisů jsou záležitosti obecných soudů [srovnej usnesení sp. zn. II. ÚS 81/95 ze dne 10. 9. 1996 (U 22/6 SbNU 575)].

Ústavní soud neposuzuje zákonost vydaných rozhodnutí (pokud jimi není porušeno ústavně zaručené právo), neboť taková činnost přísluší právě obecným soudům, pod jejichž ochranou jsou podle čl. 4 Ústavy České republiky rovněž základní práva a svobody. Z ustálené a obecně dostupné judikatury Ústavního soudu je patrné, za jakých podmínek a okolností je Ústavní soud oprávněn zasáhnout do jurisdikční činnosti obecných soudů, případně jak se jeho pravomoc projevuje ve vztahu k důkaznímu řízení, které proběhlo před těmito soudy.

III.

Ústavní soud poté, co se seznámil s obsahem ústavní stížnosti napadeného rozhodnutí a spisů Okresního soudu v České Lípě sp. zn. 38 T 84/2009 a 38 T 85/2009, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

Z předložených spisů přitom Ústavní soud zjistil následující:

Stěžovatel žije s matkou poškozeného a s poškozeným ve společné domácnosti a od pěti let poškozeného se spolupodílí na jeho výchově. O prázdninách v létě 2008 společně navštívili rodinu sestry stěžovatele. V průběhu pobytu došlo k pohlavnímu zneužití poškozeného švagrem stěžovatele. Poškozený tuto skutečnost sdělil s několikaměsíčním odstupem matce (družce stěžovatele) a následně i babičce (matce matky). Stěžovatel se poté snažil vyřídit věc v rámci rodiny pohovorem se švagrem. Následující rok o prázdninách opět navštívil stěžovatel a poškozený se svojí matkou rodinu sestry stěžovatele. S ohledem na minulou událost a obavy poškozeného spali poškozený společně se stěžovatelem "na společné velké posteli". Při tom mělo v noci dojít k pohlavnímu zneužití poškozeného stěžovatelem. Stěžovatel sice připustil, že v tu noc měl poluci, vyloučil však, že by jakýmkoliv způsobem zneužil či využil vedle spícího poškozeného. Druhého dne poškozený matce sdělil, co se mělo odehrát. Poté, co byl s touto informací konfrontován stěžovatel, sám inicioval předložení věci orgánům činným v trestním řízení, neboť věřil, že díky jejich metodám a vyšetřovacím procesům se mu podaří dosáhnout očistění. Stěžovatel však byl obviněn, obžalován a odsouzen. [Paralelně pak probíhalo i trestní stíhání švagra stěžovatele, o jehož jednání byly, v souvislosti s věcí stěžovatele, orgány činné v trestním řízení obeznámeny. Švagr stěžovatele byl rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 22. února 2010 č. j. 38 T 84/2009-110 shledán vinným ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 odstavce 1 trestního zákona a trestného činu ohrožení výchovy mládeže podle § 217 odstavce 1 písmene a) trestního zákona a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, podmíněně odloženému na zkušební dobu dvou let. V řízení nebyl dále užít žádný opravný prostředek.]

V projednávané věci byl původní rozsudek nalézacího soudu k odvolání stěžovatele zrušen a soudu prvního stupně bylo uloženo provést důkaz spisem ve věci předchozího pohlavního zneužití poškozeného švagrem stěžovatele (sp. zn. 38 T 84/2009) a ve vztahu k tomu i opakovaným výsledkem soudní znalkyně, která provedla psychologické vyšetření poškozeného.

Okresní soud po následném doplnění dokazování dospěl ke shodným závěrům jako v předchozím případě. Svě přesvědčení o vině pak založil na jednoznačnosti výpovědí, které byly soudem provedeny, především pak výpovědi poškozeného. Ač poškozený před soud sám nepředstoupil, soudu jeho výpovědi uvěřil a považoval ji za věrohodnou. Jeho tvrzení považoval za konzistentní po celou dobu přípravného řízení, a to i s odkazem na výpověď, kterou učinil poškozený před soudní znalkyní. Věrohodnost poškozeného pak nepochybnily ani výpovědi svědků, jímž poškozený lhal (babička poškozeného), ani nedůvěra matky v pravdivost výpovědi poškozeného ani úsudek soudem opakovaně slyšené soudní znalkyně. Ta, na základě vlastního odborného setření, dospěla k závěru o pravděpodobně jiné realitě skutkového děje. Její závěry však soud zpochybnil odkazem na rozpory v její výpovědi. Soud přitom vycházel ze zprávy z psychologické konzultace a ze svědectví babičky poškozeného o tom, že stěžovatel se měl dotýkat ůdu poškozeného. Možnost, že by si poškozený byl schopen vše vymyslet a trvat na této fabulaci, posoudil soud jako jednatí, které neodpovídá jeho intelektovým schopnostem. Soud o poškozeném přitom získal poznatky pouze zprostředkovaně, neboť státní zástupkyně nedoporučila výslech s ohledem na jeho osobu, tedy jeho zhoršené vyjadřovací schopnosti, snížený intelekt a nízký věk, a z toho dle jejího názoru plynoucího nebezpečí viktimizace poškozeného (č. l. 120).

Jak je ze spisu nalézacího soudu patrné, v řízení soud provedl přímo pouze jeden výslech, a to soudní znalkyně. Ostatní svědectví byla v řízení přečtena podle § 211 trestního řádu. Díky tomu měl Ústavní soud

možnost seznámit se s těmito výpověďmi způsobem shodným, jakým se s nimi seznámil i okresní soud. Je tak možno vysledovat deformaci některých pro soud rozhodných informací.

Pro soud byla rozhodná především výpověď poškozeného. Ten byl ve věci stěžovatele vyslechnut pouze v přípravném řízení, a to ve dnech 23. a 24. července 2009. Nezanedbatelná část obou výsledků poškozeného ve věci stěžovatele se přitom vztahuje k popisu jednání švagra stěžovatele, přičemž poškozený ve svých výpovědích plynule přecházel od popisu jednání jednoho obviněného k popisu jednání druhého obviněného (viz č. l. 59-65). Naopak výpověď poškozeného ve věci sp. zn. 38 T 84/2009 č. l. 44-47 (jediný výslech poškozeného k věci švagra stěžovatele ze dne 31. srpna 2009) se věnuje výhradně jednání švagra stěžovatele. Je tedy patrné, že jednání švagra stěžovatele zanechalo v poškozeném podstatně hlubší stopu i přes časový odstup.

Jak je přitom patrné z trestního oznámení, které podala matka poškozeného, podle prvotní informace, která se jí dostala, měl být poškozený stěžovatelem fyzicky potrestán ("dostal na holou") a následně análně zneužit (č. l. 51). Poškozený policejnímu orgánu vypověděl, že k análnímu styku došlo až v posteli, následně pak mělo dojít k vzájemným dotykům na pohlavních údech (č. l. 60, 61 a 64). Ani klinické psychologe ani soudní znalkyni však poškozený o dotycích nic nesdělil (č. l. 66, 124). Přitom soud považoval výpověď poškozeného za konzistentní, právě s ohledem na výpovědi poškozeného před soudní znalkyní.

Soud zjevně před posudkem a výpovědí soudní znalkyně upřednostnil zprávu klinické psychologičky (č. l. 66), která provedla psychologickou konzultaci přivedeného poškozeného již v den zahájení trestního stíhání stěžovatele. Zde přitom psychologička nehledě na to, že cituje poškozeného, mu do úst vkládá jinou terminologii; nezmiňuje se však, přes popsanou ochotu poškozeného komunikovat, v žádném případě o stimulaci rukou. Ve zprávě je rovněž uvedena věta, podle které poškozený "bydlí v domě, kde žije také babička, říká jí babi a tráví s ní hodně času, neboť maminka a strýc jsou hodně v práci ...". Jak je však z řady dalších výpovědí patrné, babička poškozeného bydlí jinde, nedaleko bydliště poškozeného, jeho matky a stěžovatele, kterého poškozený oslovuje a označuje jako "tátu".

Naproti tomu soud zpochybňuje závěry soudní znalkyně. Na str. 5 rozsudku (č. l. 160) soud uvedl: "Z výpovědi znalkyně není patrné, zda poškozený před ní nemluvil o dotycích na pohlavních údech nebo zda si tuto skutečnost v rámci svého vyšetření pouze nepoznamenala. Tento rozpor se nepodařilo odstranit ani konkrétním dotazem znalkyni při hlavním líčení (str. 124 protokolu)." Z protokolu o hlavním líčení ze dne 22. února 2010, č. l. 122-125, je přitom patrné, že jedinými body byly výslech znalkyně a závěrečné návrhy účastníků řízení. Na str. 3 (č. l. 124) tohoto protokolu jsou dotazy položeny znalkyni, která k dotazu obhájce výslovně uvedla: "Nezletilý přede mnou vůbec nezminil pasáž o dotycích, vyloženě se věnoval zastrčení ‚ovíska‘ ...". Zjevně tedy znalkyně vypověděla jinak, než jak je v odůvodnění rozsudku uvedeno. Následně nalézací soud zcela nepřijal soudní znalkyni předložené závěry, k nimž dospěla po přímém a odborném vyšetření a samostatném výsledku poškozeného. Neakceptoval tak možnost, že se ve skutečnosti odehrálo něco jiného, než je v popisu skutku, tedy že se mohlo jednat o náhodný dotek, umocněný snovou aktivitou, který mohl poškozený vzhledem ke své globální retardaci nesprávně interpretovat jako znásilnění, přičemž pro svoji sociální a sexuální nezralost neví, co znamenají některé pojmy (viz znalecký posudek č. l. 37-44; výpovědi znalkyně č. l. 122-124 a č. l. 155 verte). Ve vztahu k věci tak soud odmítl jediné přímo soudem slyšené svědectví, a svůj odsuzující rozsudek založil výhradně na předchozích výsledcích učiněných policejním orgánem.

Jako podpůrné argumenty pro posouzení, zda byl trestný čin spáchán, tak použil například výpověď babičky poškozeného. Přestože svědkyně byla vyslechnuta pouze jednou, doznal obsah této výpovědi posunu. Její výslech je založen na č. l. 83-87, kde vypověděla, že po sprchování vnuka "... jej šla utírat. Při utírání jsem mu rukou v ručníku zavadila o přirození, kdy on mi řekl: ‚Babi, to mi dělá táta.‘ ..." (viz č. l. 86). V přepisu této výpovědi soud v rozsudku uvedl, že jí poškozený "... při sprchování řekl, když mu zavadila o přirození, že mu to dělá obžalovaný" (viz č. l. 59; str. 3 rozsudku). Na č. l. 160 verte (str. 6 rozsudku) je uvedeno: "Konečně také verzi poškozeného podporuje svědkyně ..., která výslovně uvedla, že před ní poškozený mluvil o tom, že se obžalovaný dotýkal jeho pohlavního údu." Podle Ústavního soudu je přitom nezbytné posoudit význam prvotní informace svědkyně - zda stěžovatel poškozeného pravidelně utírá, a zprostředkovaně dojde ke kontaktu, příležitostně umývá a dojde ke kontaktu, anebo se stěžovatel vědomě dotýkal pohlavního údu poškozeného ze zcela jiných důvodů.

K deformaci rovněž došlo při prezentaci posudku soudního znalce z oboru sexuologie vypracovaného na stěžovatele. Ten vysvětlil, že: "Pokud by mu bylo obvinění prokázáno, potom by se jednalo o parafilní (pedofilní) homosexuální jednání náhražkového typu za situace, kdy nebyl uspokojován sexuálním životem s partnerkou." (č. l. 30). V rozsudku je pak tento závěr popsán takto: "Pokud obžalovaný jednal tak jak je uvedeno v obžalobě, nejednalo se u něj o pedofilní jednání v rámci parafílie, ale o náhražkové jednání ..." (č. l. 159 verte; str. 4 rozsudku). Vysvětlení možného jednání stěžovatele je zde nepřipustně posunuto do roviny jeho motivace.

IV.

Podle čl. 2 odstavce 2 Listiny, respektive podle čl. 2 odstavce 3 Ústavy, lze státní moc uplatňovat jen v zákonem stanovených případech, mezích a zákonným způsobem. Podle čl. 4 Listiny pak mohou být meze základních práv a svobod upraveny pouze zákonem, přičemž při jejich aplikaci musí být šetřeny jejich podstata a smysl.

Právo na spravedlivý proces neznamená, že je jednotlivci zaručováno přímo a bezprostředně právo na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale je mu zajišťováno právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatňují všechny zásady správného soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.

Podle čl. 40 odstavce 2 Listiny je každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena; obdobně i podle čl. 6 odstavce 2 Úmluvy se každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.

Soudy přitom vycházejí z principu in dubio pro reo. Jedná se o právní zásadu uznávanou civilizovanými národy [srov. náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 438/2000 ze dne 28. 8. 2001 (N 128/23 SbNU 233), též na <http://nalus.usoud.cz>]. "Z principu presumce nevinny ... plyne ... pravidlo in dubio pro reo, dle kterého není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. jsou-li přítomny v daném kontextu důvodné pochybnosti, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného" [srovnej náleze sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004 (N 26/32 SbNU 239), též na <http://nalus.usoud.cz>]. Jakkoli vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit zákonný podklad proodsuzující výrok. Principy odpovědnosti za zavinění a presumce nevinny nelze izolovat [srov. náleze sp. zn. IV. ÚS 36/98 ze dne 13. 5. 1998 (N 54/11 SbNU 43), též na <http://nalus.usoud.cz>]. Tyto principy se promítají i do jednotlivých ustanovení trestního řádu a obecné soudy jsou na úrovni ústavního i podústavního práva zavázány k jejich bezpodmínečnému respektování.

Důkazní situace, při níž v trestním řízení fakticky existuje pouze jediný usvědčující důkaz, je z poznávacího hlediska nesnadná a obsahuje v sobě riziko možných chyb a omylů. V takových případech musí být věnována mimořádná pozornost důkladnému prošetření tohoto jediného přímého usvědčujícího důkazu a takový důkaz musí být mimořádně pečlivě hodnocen. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyvinout všemožné úsilí, aby tento jediný usvědčující důkaz byl pokud možno doplněn jinými, byť třeba nepřímými, ale průkaznými důkazy. Taková povinnost pro ně vyplývá ze zásady oficiality a ze zásady vyhledávací (§ 2 odst. 4, 5 a 6 trestního řádu), podle nichž orgány činné v trestním řízení jsou povinny samy provádět další potřebné a dostupné úkony tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a jsou-li možné dva či více výkladů provedených důkazů, nelze učinit zjištění, které nejvíce zatěžuje obviněného, a to právě s ohledem na princip presumce nevinny, který vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno, a tam, kde existují jakékoliv pochybnosti, musejí být vyloženy ve prospěch obviněného [viz náleze sp. zn. IV. ÚS 260/05 ze dne 17. 5. 2007 (N 86/45 SbNU 259), též na <http://nalus.usoud.cz>].

Podle názoru Ústavního soudu musí obecný soud dodržet vysoký standard i tam, kde jde o hodnocení vypovídací schopnosti a hodnověrnosti důkazu samotného. Jde-li o hodnocení důkazů, procesní předpisy sice ponechávají volnost soudci obecného soudu, avšak nemůže jít o volnost absolutní, nevázanou na zkušenostmi prověřenou pravděpodobnost určitých skutečností. Důkaz musí být odrazem skutečných událostí a situací, což má garantovat, aby byl jednotlivce uznán vinným na podkladě objektivních a skutečnosti odpovídajících zjištění, protože pouze ona jsou způsobila ospravedlnit krajní opatření spočívající ve zbavení jednotlivce jeho osobní svobody [náleze sp. zn. IV. ÚS 335/05 ze dne 6. 6. 2006 (N 116/41 SbNU 453), též na <http://nalus.usoud.cz>].

Způsob, jakým Okresní soud v České Lípě pracoval s provedenými důkazy, výše popsaným principům neodpovídal. Obsah prezentovaných důkazů byl soudem posunut a z důkazů byly vyvozeny závěry, které z nich přímo a bez dalšího neplynou. Odvolací soud přitom ocenil zhodnocení důkazů nalézacím soudem jako logické a přesvědčivé. Dle přesvědčení Ústavního soudu však tyto závěry nemají dostatečnou oporu v provedených výpovědích, zejména pak ve výpovědi poškozeného. Jak již bylo výše uvedeno, soudní znalkyně, ale i matka a babička poškozeného připoustí jeho nevěrohodnost. Nelze přitom přehlédnout, jaké kroky stěžovatel provedl či inicioval, včetně obrácení se na orgány činné v trestním řízení, přičemž, s ohledem na osobnost jeho i dalších zainteresovaných, je velice pravděpodobné, že jeho motivem bylo skutečně objasnění věci, a tím prokázání jeho nevinu.

V projednávané věci tedy čtvrtý senát Ústavního soudu shledal stěžovatelem tvrzená pochybení soudu a porušení principu in dubio pro reo a principu presumpce nevinu, zakotveného v čl. 40 odstavci 2 Listiny, jakož i v čl. 6 odstavci 2 Úmluvy, a proto, v souladu s ustanovením § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu, zrušil napadené rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci. Z hlediska procesní efektivity zrušil Ústavní soud rovněž rozsudek Okresního soudu v České Lípě, neboť provedené důkazy není možno bez dalšího interpretovat tak jednoznačně, jak to nalézací soud učinil. Bezpochyby není bez vlivu, že senát rozhodující věc rozhodoval i další, související věc (švagra stěžovatele). Přitom provedené důkazy, zejména závěry znaleckých posudků, i okolností u obou případů se podstatně liší a nelze na věc nahlížet pouze jako na "pokračování" trestného jednání vůči témuž poškozenému jen jiným pachatelem.

2. Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 3094/08 ze dne 29. 4. 2009, N 103/53 SbNU 293

Nález Ústavního soudu - I. senátu složeného z předsedy senátu Františka Duchoně a soudců Ivany Janů a Vojena Gütlera - ze dne 29. dubna 2009 sp. zn. I. ÚS 3094/08 ve věci ústavní stížnosti F. H. proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 7. 2007 sp. zn. 5 T 2/2005, kterým byl stěžovatel mimo jiné uznán vinným trestnými činy krádeže, porušování domovní svobody a poškození cizí věci, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2008 sp. zn. 12 To 100/2007, kterým bylo zamítnuto stěžovatelovo odvolání, a proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2008 sp. zn. 7 Tdo 755/2008, kterým bylo odmítnuto stěžovatelovo dovolání.

I. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 7. 2007 sp. zn. 5 T 2/2005 se v části týkající se stěžovatele zrušuje.

II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2008 sp. zn. 12 To 100/2007 a usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 9. 2008 sp. zn. 7 Tdo 755/2008 se zrušují.

Odůvodnění

I.

Dne 18. 12. 2008 byla Ústavnímu soudu doručena ústavní stížnost, která byla podáním ze dne 4. 2. 2009 doplněna tak, aby splňovala základní formální náležitosti na ni zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu") kladené. Stěžovatel se domáhá zrušení výše uvedených rozhodnutí obecných soudů, neboť má za to, že jimi byla porušena jeho základní subjektivní práva (svobody), jež jsou mu garantována čl. 8 odst. 1 a 2, čl. 36, čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 14 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

K tvrzenému porušení jeho základních práv mělo dojít následujícím způsobem.

Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 7. 2007 sp. zn. 5 T 2/2005 byl stěžovatel uznán vinným pokračujícím trestným činem krádeže podle ustanovení § 247 odst. 1 písm. b) a odst. 4 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, dílem nedokonaným (ve stadiu pokusu), trestným činem porušování domovní svobody podle ustanovení § 238 odst. 1 a 2 tr. zák. a pokračujícím trestným činem poškození cizí věci podle ustanovení § 257 odst. 1 tr. zák., částečně spáchaným ve spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák. se spoluobžalovaným J. R. Za tyto trestné činy byl stěžovatel odsouzen podle ustanovení § 247 odst. 4 tr. zák. za použití ustanovení § 35 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti roků, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Podle ustanovení § 228 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, byla stěžovatel

uložena povinnost zaplatit poškozené Správě železniční dopravní cesty, státní organizaci, škodu ve stanovené výši. Se zbytkem nároku na náhradu škody byla též poškozená odkázána v souladu s ustanovením § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních. Se svým nárokem na náhradu škody byl na řízení ve věcech občanskoprávních odkázán též další poškozený, a to v souladu s ustanovením § 229 odst. 1 tr. ř.

Týmž rozsudkem byl stěžovatel v souladu s ustanovením § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutky, v nichž byl spatřován pokračující trestný čin krádeže podle ustanovení § 247 odst. 1 písm. b) a odst. 4 tr. zák., pokračující trestný čin porušování domovní svobody podle ustanovení § 238 odst. 1 a 2 tr. zák. a pokračující trestný čin poškození cizí věci podle ustanovení § 257 odst. 1 a odst. 2 písm. c) tr. zák., částečně spáchané ve spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák. se spoluobžalovaným J. R.

Proti citovanému rozsudku krajského soudu se stěžovatel odvolal. Odvolání stěžovatele bylo usnesením Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 To 100/2007 ze dne 15. 1. 2008 zamítnuto podle ustanovení § 256 tr. ř. jako neúspěšné.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl stěžovatel dovoláním. Nejvyšší soud je svým usnesením sp. zn. 7 Tdo 755/2008 ze dne 18. 9. 2008 v souladu s ustanovením § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti především namítá, že se soudy jeho obhajobou buď vůbec nezabývaly, nebo jí odmítly. Soudy jeho vinu prokazovaly v podstatě jen výpovědí spoluobžalovaného R., jenž sám sebe tendenčně označil za pouhého řidiče a pomocníka, který sice stěžovatele na místa vloupání vozil a i jinak mu pomáhal (hlídal, nosil uloupené předměty), avšak sám u vloupání nebyl. Druhým důkazem, který má údajně prokazovat stěžovatelovu vinu, jsou nástroje, jimiž byla předmětná vloupání prováděna. Tyto nástroje vydal spoluobžalovaný R. orgánům činným v trestním řízení teprve až po roce vyšetřování s tím, že jsou majetkem stěžovatele. Podle stěžovatele je přitom zjevné, že ani účelově tvrzení spoluobžalovaného R. týkající se vlastnictví těchto nástrojů ani to, že pomocí kriminalistických metod bylo zjištěno užití těchto nástrojů při předmětných vloupáních, nevypovídá nic o tom, kdo se do jednotlivých objektů skutečně vloupal. Výpovědi spoluobžalovaného R. jsou prý nevěrohodné, neboť jeho spolupráce s policií (ve snaze snížit svůj podíl viny na předmětných vloupáních) pro něho představuje značnou polehčující okolnost. Stěžovatel dále poukazuje na to, že některých skutků se měl údajně dopustit v době, kdy byl po těžké operaci srdce, resp. v době, kdy se zžil. Navíc je podle něho nelogické, aby za situace, kdy údajně odcizil částku převyšující 1,5 milionu Kč, pokračoval v pouhém vykrádání rekreačních chatek. Na žádném místě ze 152 útoků prý nebyly nalezeny jeho otisky prstů či jiné, zejména biologické stopy.

Stěžovatel má za to, že zvláště soudy prvního a druhého stupně nepostupovaly v souladu s obecnými zásadami trestního řízení, neboť nebylo dostatečně prokázáno, že skutky, tak jak jsou v rozsudku prvního stupně uvedeny, spáchal právě on. Například nebylo zohledněno, že existuje podezření záměny nástrojů, s nimiž mělo být vloupání provedeno, a to v době, kdy s nimi disponovala Policie České republiky. To platí zvláště potud, pokud mechanoskopické stopy mají být jedním skutečným důkazem dosvědčujícím vinu stěžovatele; soud se neřídil zásadou "in dubio pro reo". Ani krajský soud ani vrchní soud se přesvědčivě nevypořádal s žádným z argumentů, které stěžovatel na svoji obhajobu uvedl. Nejvyšší soud pak tím, že v některých svých rozhodnutích explicitně nepřipouští meritorní přezkum z hlediska námitek týkajících se trestného porušení procesního postupu předepsaného pro zjišťování skutkového stavu a hodnocení důkazů, a to bez ohledu na jejich vliv na spravedlivé rozhodnutí ve věci, nedává záruku, že tyto případy jsou posuzovány s ohledem na zachování základních subjektivních práv (svobod); to uvádí i sám Ústavní soud ve svém rozhodnutí pod sp. zn. I. ÚS 180/03 ze dne 2. 3. 2004 (N 32/32 SbNU 293).

II.

Ústavní soud si vyžádal spis vedený Krajským soudem v Plzni pod sp. zn. 5 T 2/2005.

Ze spisu zjistil, že dne 18. 7. 2007 bylo rozsudkem tohoto soudu č. j. 5 T 2/2005- 8816 rozhodnuto tak, jak uvádí stěžovatel. Krajský soud vycházel z toho, že stěžovatel byl společně se spoluobžalovaným R. zadržán Policií České republiky při silniční kontrole, když se oba vraceli z Rousínova, kde se vloupali do dvou chat. Stěžovatel od počátku tvrdil, že věci zajištěné u něj doma jsou jeho vlastnictvím a že nepocházejí z trestné činnosti. Dále uváděl, že nástroje vydané spoluobžalovaným R. nejsou jeho. První skutky, které mu jsou kladeny za vinu, měl údajně spáchat brzy po operaci srdce. Výpověď spoluobžalovaného si vysvětloval tak, že se spoluobžalovaný R. bojí policistů, od kterých se nechal zastrašit. Ze spisu naopak vyplývá, že spoluobžalovaný R. se k části trestné činnosti doznal již v přípravném trestním řízení. Podíl na některých vloupáních popřel; tehdy se se stěžovatelem ještě neznal. Uvedl také, že stěžovatele vozil na místa vloupání

tři až čtyři měsíce, někdy do února 2002, kdy je chytili policisté. Když je tehdy stavěla hlídka policie, stěžovatel mu řekl, že má tvrdit, že je stopař. Svoje nářadí přitom schoval pod sedačku. Se spoluobžalovaným R. byly dne 28. 1. 2003 a 15. 5. 2003 provedeny prověrky jeho výpovědi na místě činu. Spoluobžalovaný R. při těchto prověrkách označil některé objekty, do kterých se se stěžovatelem vloupali. Pokud měl krajský soud k dispozici příslušnou fotodokumentaci odcizených věcí, která je součástí protokolů o ohledání místa činu, vyjádřil se spoluobžalovaný R. i k ní, byť mnohdy neurčitě. Na základě toho krajský soud rozhodl o stěžovatelově vině a trestu tak, jak je výše uvedeno. Tam, kde měl krajský soud k dispozici doznání spoluobžalovaného R. a výsledky mechanoskopických stop nástrojů, u nichž vzal za prokázané, že jsou majetkem stěžovatele, resp. že to byl právě stěžovatel, kdo je k vloupání použil, vycházel (krajský soud) při rozhodování o vině a trestu stěžovatele právě z uvedených důkazů. U skutků, u nichž nemohl krajský soud vycházet z doznání spoluobžalovaného R., uznal stěžovatele vinným toliko na základě shody mechanoskopických stop, které byly nalezeny na místech vloupání, jichž se zúčastňoval i spoluobžalovaný R. Výpověď spoluobžalovaného R. přitom považoval soud za věrohodnou mj. proto, že týž sám sebe usvědčil i tam, kde proti němu chyběly důkazy. U skutků, které byly oběma (resp. i jen stěžovatelem) kladeny za vinu jen proto, že vloupání u nich bylo provedeno stejným způsobem (popřípadě proto, že se poškozené objekty nacházely ve stejné oblasti), ačkoli vloupání do nich nepotvrzovala ani výpověď spoluobžalovaného R. ani kriminalistické metody prokazující při vloupání použití stěžovatelových nástrojů, přistoupil krajský soud ke zproštění obžaloby u obou spolupachatelů, popř. i jen u stěžovatele.

Odvolání stěžovatele Vrchní soud v Praze napadeným usnesením zamítl. Zdůraznil především to, že spoluobžalovaný R. mohl celou řadu skutečností zamlčet, což by při neexistenci dalších důkazů znamenalo prospěch pro něho samotného (a samozřejmě i prospěch pro stěžovatele). To však R. neucínil. Vrchní soud v Praze dále dovodil, že se spoluobžalovaný R. zprvu snažil stěžovatele chránit; o stěžovateli tvrdil, že je stopař. Navíc, vše co vypověděl, se potvrdilo při prověrkách na místě činu i při konfrontaci s výpověďmi svědků. Proto nelze dle názoru vrchního soudu spatřovat pochybení krajského soudu v tom, že při rozhodování o vině a trestu stěžovatele vycházel mj. z tvrzení spoluobžalovaného R.

Stěžovatel napadl rozhodnutí Vrchního soudu v Praze dovoláním. Dovolací důvody spatřoval v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a l). V dovolání v podstatě zopakoval svoje dosavadní námitky, které uplatnil jak před soudem prvního a druhého stupně, tak v ústavní stížnosti; uvedl, že soudy své závěry postavily na sporných důkazech, že výpověď spoluobžalovaného R. je nevěrohodná, že nebyly nalezeny otisky prstů stěžovatele nebo jeho DNA, že soudy nezohlednily jeho zdravotní stav atp.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k dovolání stěžovatele Nejvyššímu soudu navrhla, aby shora citovaná rozhodnutí krajského soudu a vrchního soudu v souladu s ustanovením § 265k odst. 1 tr. ř. zrušila, neboť v dané věci existuje extrémní nesoulad mezi důkazy provedenými v trestním řízení, z nichž vyvozenými skutkovými zjištěními, jakož i právními závěry, které z nich byly učiněny. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství dále uvedla, že dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. není naplněn námitkami směřujícími proti způsobu hodnocení důkazů. Na základě tohoto důvodu dovolání se v zásadě nelze domáhat přezkoumání učiněných skutkových zjištění, pokud jsou takového druhu, že na jejich základě lze přijmout adekvátní právní závěry. Státní zástupkyně se však ve svém vyjádření ztotožnila s námitkou stěžovatele, že u skupiny skutků vymezených v rozsudku krajského soudu pod čísly 1-134 byl stěžovatel odsouzen toliko na základě mechanoskopických stop zjištěných na místě činu. Těmito stopami lze podle ní zjistit toliko to, jakými nástroji bylo vloupání provedeno, nikoli to, kdo jej provedl; to platí i tehdy, jestliže soudy uvěřily obhajobě R., že u něho nalezené nástroje patří stěžovateli. Podle státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství je rovněž velmi nepravděpodobné, že by se stěžovatel podle bodu 62 výroku o vině zmocnil částky přesahující 1,5 milionu Kč a přitom by - při svém vážném zdravotním stavu - zvyšoval svůj standard již za měsíc dalším útokem, při němž měl odcizit pouze plastový budík a cukrovinky. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství rovněž upozornila na možnou záměnu kleští, které měl stěžovatel při vloupáních používat. Uvedla konečně, že tyto okolnosti prohlubují pochybnosti o trestní odpovědnosti stěžovatele za skutky pod body 1-134 rozsudku krajského soudu ve spojení s usnesením odvolacího soudu.

Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uvedený v ustanovení § 265b tr. ř. Nejvyšší soud má za to, že v rámci dovolacího důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. není v zásadě oprávněn přezkoumávat a hodnotit postup hodnocení důkazů před soudem prvního a druhého stupně, byť stěžovatel namítal v tomto směru porušení

svého práva na spravedlivý proces. Výjimku z tohoto pravidla lze připustit jen tehdy, pokud by právní závěry soudu prvního a druhého stupně byly v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěními. V této věci však - podle Nejvyššího soudu - o takový případ nejde.

Naplnění dovolacího důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. pak Nejvyšší soud s ohledem na řízení před soudem druhého stupně neshledal.

III.

K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřil Krajský soud v Plzni, který plně odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku. S upuštěním od ústního jednání ve smyslu § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu vyjádřil souhlas.

Rovněž Vrchní soud v Praze v rámci vyjádření k ústavní stížnosti odkázal na závěry uvedené ve svém usnesení. Dále vyjádřil souhlas s upuštěním od ústního jednání podle § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti konstatoval, že stěžovatel v ústavní stížnosti jen opakuje námitky, se kterými se již Nejvyšší soud plně vypořádal; z důvodu ekonomie řízení proto Nejvyšší soud plně odkazuje na své rozhodnutí. S upuštěním od ústního jednání v souladu s § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu souhlasí.

Ústavní soud požádal o vyjádření též Nejvyšší státní zastupitelství. To však oznámilo, že se v souladu s § 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu postavení vedlejšího účastníka výslovně vzdává. Dřívější stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství obsažené ve vyjádření k dovolání ze dne 4. 7. 2008 má Ústavní soud považovat za konečné.

Rovněž stěžovatel s upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem souhlasil.

Ústavní soud dospěl k závěru, že od ústního jednání nelze očekávat další objasnění věci, a proto se souhlasem účastníků od něho upustil (§ 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

IV.

Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

IV. a)

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není součástí soustavy obecných soudů a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů. K takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce.

Podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je Česká republika právním státem založeným na účtě k právům a svobodám člověka a občana. V základu koncepce právního státu stojí myšlenka vázanosti výkonu státní moci Ústavou a zákony a účta k právům a svobodám každého jednotlivce. Úcta k právům a svobodám člověka vychází z toho, že "jednotlivec je nositelem absolutní hodnoty a zůstává se svou hodnotou v soukromé sféře, a tak je jeho soukromá svoboda něčím, co je v principu neomezené, zatímco stát je jenom prostředkem, něčím relativním a odvozeným. Některá práva existují před státem a svobodná individuální osoba je má proti státu. V základu právního státu stojí princip, podle kterého je svoboda jedince předpokládána a její omezení státem je výjimkou." [srov. Carl Schmitt. Constitutional Theory. Durham and London: Duke University Press, 2008, s. 198, 203 a 204 - citace převzata z nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2009 sp. zn. II. ÚS 1975/08 (N 7/52 SbNU 73)].

Právní stát zajišťuje ochranu základních práv a svobod soudní mocí, což je rozvedeno především v úpravě práva na spravedlivý proces v hlavě páté Listiny. Z myšlenky právního státu proto logicky vyrůstá i celé pojetí trestního řízení. I v trestním řízení musí být maximálně šetřeno práv a svobod jednotlivce, neboť bagatelizací účelu a způsobu vedení trestního řízení může dojít k neodůvodněným a nepřiměřeným zásahům do osobní svobody jednotlivce.

Každé trestní stíhání představuje prima facie střet mezi právem na osobní svobodu a veřejným zájmem reprezentovaným státní mocí označit škodlivá jednání pro společnost jako celek a pravomocí trestat pachatele takových jednání; proto musí probíhat podle zásad spravedlivého procesu [srov. náleze sp. zn. IV. ÚS 260/05

ze dne 17. 5. 2007 (N 86/45 SbNU 259)]. Trestní stíhání je třeba považovat za omezení svobody jednotlivce; veřejný zájem na zjištění viny a na uložení trestu sloužící skrze působení individuální i generální prevence legitimuje omezení osobní svobody řádnou aplikací hmotného i procesního trestního práva.

Ustanovením článku 8 odst. 1 Listiny se v obecné rovině zaručuje každému jednotlivci osobní svoboda. Dle ustanovení čl. 8 odst. 2 věty první Listiny nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsoby, který stanoví zákon. Odstavce 2 citovaného článku tedy vytváří prostor a zároveň stanoví hranice pro omezení osobní svobody. Ustanovení čl. 8 odst. 2 věty první Listiny představuje ochranu i proti eventuální libovůli některého z článků moci soudní [srov. náleze sp. zn. I. ÚS 910/07 ze dne 23. 9. 2008 (N 156/50 SbNU 389)]. Pokud orgány činné v trestním řízení tento zákonem (trestním řádem) vymezený legitimní prostor překročí, například v důsledku nepřipustného nakládání s důkazy nebo v důsledku jejich nepřiměřeného hodnocení, porušují z ústavněprávního hlediska základní právo stěžovatele garantované čl. 8 odst. 1 Listiny [srov. např. náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 767/05 ze dne 10. 4. 2006 (N 81/41 SbNU 67)] či náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 335/05 ze dne 6. 6. 2006 (N 116/41 SbNU 453)]. Jinými slovy, při interpretaci a aplikaci zákona omezujícího základní právo je soud povinen postupovat tak, aby minimalizoval zásah do základního práva, a to výběrem (popřípadě výkladem aplikačních podmínek) prostředků, které mají vést k naplnění účelu zákonem sledovaného, tj. u trestního řádu především k zjištění skutkového stavu věci řádným postupem orgánů činných v trestním řízení. V daném případě jde o ustanovení § 2 odst. 5 a 6 tr. ř., která upravují postup při získávání a zejména při hodnocení důkazů, jež musí šetřit základní zásady trestního řízení. Řádnost tohoto postupu musí být z odůvodnění napadeného rozhodnutí seznatelná, a to zdůvodněním aplikovatelnosti těch ustanovení trestního řádu, na jejichž základě má být osobní svoboda v návaznosti na zjištěný skutkový stav následně omezena [srov. např. citovaný náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 767/05 (viz výše) či náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 137/05 ze dne 22. 3. 2006 (N 66/40 SbNU 655)].

Protože trestním řízením dochází k výraznému zásahu do základních práv jednotlivce a do jeho života - neboť může vyústit v uložení trestu odnětí svobody i na mnoho let - musí mít takový zásah dostatečně silné ospravedlnění. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu z pohledu procesněprávního musí být jednoznačně zjištěno a prokázáno, že se skutek, který je předmětem obžaloby, objektivně stal, že představuje skutečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a že odsouzená osoba je skutečně tou, která toto jednání spáchala nebo se na jeho páčení podílela (parafrazováno podle nálezu Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 335/05 - viz výše). K zjištění a osvědčení těchto skutečností slouží důkazní prostředky, jimiž má být prokázáno mimo jakoukoli rozumnou pochybnost, že je obviněný, resp. obžalovaný vinen.

Princip presumpce nevin vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno; existují-li jakékoliv rozumné pochybnosti, nelze je vyložit v neprospěch obviněného, resp. obžalovaného, ale naopak je nutno je vyložit v jeho prospěch. Z principu presumpce nevin plyne pravidlo in dubio pro reo, dle kterého, není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. jsou-li přítomny důvodné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného [náleze Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004 (N 26/32 SbNU 239)]. Ani vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit zákonný podklad pro odsuzující výrok [náleze Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 398/97 ze dne 4. 6. 1998 (N 64/11 SbNU 125)]. Jinak řečeno, trestní řízení vyžaduje v tomto ohledu ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který lze od lidského poznání požadovat, alespoň na úrovni obecného pravidla "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost" [náleze sp. zn. IV. ÚS 260/05 ze dne 17. 5. 2007 (N 86/45 SbNU 259)].

Podle názoru Ústavního soudu musí obecný soud dodržet vysoký standard i tam, kde jde o hodnocení vypovídací schopnosti a hodnověrnosti důkazu samotného. Jde-li o hodnocení důkazů, procesní předpisy sice ponechávají volnost soudci obecného soudu, avšak nemůže jít o volnost absolutní, nevázanou na zkušenostmi prověřenou pravděpodobnost určitých skutečností. Důkaz musí být odrazem skutečných událostí a situací, což má garantovat, aby byl jednatel uznán vinným na podkladě objektivních a skutečnosti odpovídajících zjištění, protože pouze ona jsou způsobilá ospravedlnit krajní opatření spočívající ve zblavení jednotlivce jeho osobní svobody [náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 335/05 ze dne 6. 6. 2006 (N 116/41 SbNU 453)]. Právě z tohoto důvodu lze formulovat určité principy vážící se k provádění a hodnocení důkazů, např. princip opomenutého důkazu, princip možnosti verifikace důkazů směřujících proti obžalovanému či zásadu zákazu deformace důkazů; aplikace těchto principů je dovoditelná i z nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 398/97 (viz výše), v němž jde o zákaz vyvozování z důkazu takových skutkových zjištění, která při racionálním zhodnocení z provedeného důkazu nevyplývají a nejsou podporována ani obecnou zkušeností.

Ústavní soud opakovaně judikuje, že mu zásadně nepřísluší přehodnocovat hodnocení důkazů, jak je provedly obecné soudy. O porušení ústavně zaručených práv stěžovatele by se mohlo jednat až v případě, že by skutkové a následně právní závěry byly v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními [náleze Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 451/04 ze dne 23. 3. 2006 (N 68/40 SbNU 677)]. Pokud by byla vina obžalovaného vyslovena za situace, kdy by právní závěry neodpovídaly provedeným důkazům a z nich vyvozeným skutkovým zjištěními, tj. pokud by právní závěry byly v extrémním nesouladu s řádně učiněnými skutkovými zjištěními, byly by porušeny zásady spravedlivého procesu, zejména princip presumpce nevin, jakož i z něho vyplývající pravidlo in dubio pro reo.

IV. b)

Z obsahu spisu plyne, že obecné soudy opřely výrok o vině stěžovatele o tyto důkazy: o výpověď spoluobžalovaného R.; o nástroje, jež měl stěžovatel použít podle tvrzení spoluobžalovaného R. při vloupáních, respektive o totožnost stop nalezených na místě činu se zkušebními mechanoskopickými stopami vytvořenými těmito nástroji; o výsledky domovní prohlídky, při nichž byly u stěžovatele nalezeny některé věci, jež byly ztotožněny s věcmi odcizenými z chat, do kterých se měl stěžovatel vloupat. Soud prvního stupně, jak je výše uvedeno, rozdělil celou skupinu před soudem projednávaných skutků do tří částí následovně: 1. skutky, kterých se měl stěžovatel dopustit sám; zde tedy krajský soud o vině a trestu stěžovatele rozhodl na základě shody mechanoskopických stop nalezených na místě činu se stopami, jež zanechávají nástroje, které měl stěžovatel podle tvrzení R. používat i později, kdy vloupání prováděl společně se spoluobžalovaným R.; 2. skutky, na nichž se měl stěžovatel podílet společně se spoluobžalovaným R.; 3. skutky, jejichž spáchání se stěžovateli ani spoluobžalovanému R. nepodařilo prokázat; byli tedy zproštěni obžaloby.

Ústavní soud má v této souvislosti za to, že obecné soudy porušily stěžovatelovo právo na spravedlivý proces, jakož i zásady trestního řízení shora uvedené, minimálně v tom, že uznaly stěžovatele - za dané důkazní situace - vinným ze spáchání skutků uvedených sub 1. Ústavní soud připomíná řadu pochybení, k nimž během trestního řízení došlo: srov. např. žádost Policie České republiky, Správy Západočeského kraje z 3. 10. 2003 adresovanou Policii České republiky, Okresnímu ředitelství Plzeň-sever o odstranění nedostatků zjištěných v předaném trestním spise a při předání věci zjištěných při domovní prohlídce u stěžovatele, kdy byly v trestním spise špatně označeny některé vyloupené objekty, dále u některých zajištěných stop nebyla provedena potřebná expertiza, některé stopy (např. poškozené vložky FAB) byly ztraceny - viz č. I. 51-54 trestního spisu; nástroje, jež vydal policii spoluobžalovaný R. dne 14. 2. 2002 s tím, že jsou majetkem stěžovatele, jenž s nimi páchal trestnou činností, předala Služba kriminální policie a vyšetřování Okresního ředitelství v Rakovníku Službě kriminální policie a vyšetřování Správy Západočeského kraje k dalšímu opatření až 19. 2. 2003; při tomto předání mohlo dojít k záměně kleští, jež nebyla podle Ústavního soudu स्पěhlivě vyloučena - srov. protokol o výslechu svědka na č. I. 227-228 a s tím související č. I. 137-139 trestního spisu; opakovaná žádost Okresního státního zastupitelství Plzeň-sever o vydání příkazu k domovní prohlídce odůvodněná tím, že při první domovní prohlídce v bytě stěžovatele uskutečněné 25. 2. 2003 nebylo možno vzhledem k omezeným technickým možnostem policie odvézt všechny zaevitované věci [budíž poznamenáno, že příslušná soudkyně této žádosti nevyhověla, neboť nemohla akceptovat skutečnost, "že policejní orgány si zjednotily práci na úkor práva obviněného" - srov. č. I. 202. I kdyby však Ústavní soud od těchto pochybení abstrahoval, nemůže přehlédnout, že u skutků spadajících do skupiny sub 1. byla stěžovateli prokázána vina jen dvěma nepřímými důkazy (a to ještě ne vyloučeně): a) ztotožněním mechanoskopických stop formou porovnání stop na místě činu s nástroji, jež vydal Policii spoluobžalovaný R. tvrdící, že patří stěžovateli a b) tvrzením ztotožněním některých odcizených věcí s věcmi nalezenými při domovní prohlídce v bytě stěžovatele].

V této souvislosti nelze přehlédnout, že při domovní prohlídce u stěžovatele bylo zjištěno 71 věcí (srov. č. I. 168-170). Některé z nich (jako např. lžičky, vidličky) lze považovat za těžko individuálně identifikovatelné, u jiných nebylo prokázáno, že pocházejí z trestné činnosti (jako například automatická pračka značky Bosch). I kdyby však všech 71 zajištěných věcí prokazatelně pocházelo z trestné činnosti, pak za situace, kdy měl stěžovatel spáchat vloupání ve 134 případech bez pomoci spoluobžalovaného R., to znamená, že v rámci těchto 134 vloupání existuje skupina skutků, kdy je stěžovatel usvědčován pouze ztotožněním mechanoskopických stop. Bude-li se například předpokládat, že každá ze 71 zajištěných věcí (resp. skupin věcí) byla odcizena při jiném ze 134 skutků, znamenalo by to, že u 63 skutků je stěžovatel uznán vinným na základě tolika jediného nepřímého důkazu - mechanoskopických stop. Z výpovědi spoluobžalovaného R. (srov. č. I. 152) přitom plyne, že nelze vyloučit, že nástroje, které stěžovatel údajně při vloupání používal,

někomu půjčoval. Naopak R. vyjádřil domněnku, podle níž měli stěžovateli při páchání trestné činnosti pomáhat i další osoby, nejen on. Přitom, pokud jde o použití nástroje, při domovní prohlídce u stěžovatele žádné nástroje, jimiž bylo to které vloupání spácháno, nalezeny nebyly. Tyto nástroje odevzdal policii sám poluobžalovaný R.

Ve světle uvedených skutečností je pak nutno hodnotit rozhodnutí obecných soudů o stěžovatelově vině i trestu jako stěžejní a udržitelné.

Předně je třeba - podle mínění Ústavního soudu - na tomto místě zdůraznit názor státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství v Brně, který předložila ve svém vyjádření k dovolání stěžovatele; státní zástupkyně tehdy upozornila, že mechanoskopické stopy mohou spolehlivě prokázat pouze to, že daný trestný čin byl proveden určitým nástrojem. Nevypovídají však nic o tom, kdo trestný čin spáchal. V této souvislosti Ústavní soud - nad rámec právě předložené argumentace - připomíná i judikaturu obecných soudů, z níž plyne, že: "Soud může oprít výrok o vině i o nepřímé důkazy, ovšem jen za předpokladu, že tvoří ve svém souhrnu logickou, ničím nenarušenou a uzavřenou soustavu nepřímých důkazů (...) vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících, které jsou v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich možno dovést jen jediný závěr a současně vyloučit možnost závěru jiného. Nepřímé důkazy vedoucí sice k důvodnému podezření vůči obviněnému, nevylučující však reálnou možnost, že pachatelem mohla být i jiná osoba, nejsou dostatečným podkladem pro uznání viny obviněného" [citováno podle (Rt) 7 Tz 84/69]. Na tento závěr navazuje i judikatura Ústavního soudu. Například v nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 394/97 ze dne 4. 3. 1998 (N 28/10 SbNU 179) týkajícím se mj. důkazní hodnoty takzvaných pachových zkoušek Ústavní soud mj. dovodil, že: "(...) nezpochybnuje obecnou věrohodnost samotného důkazu pachovou zkouškou (přestože tento důkaz v teorii i v praxi trestního řízení nebývá přijímán jednoznačně a bezvýhradně); na základě tohoto důkazu je však možno pouze dospět k závěru, že stěžovatel se v blíže neurčené době s největší pravděpodobností v bytě poškozeného nacházel, nelze z něj však jednoznačně a bez důvodných pochybností dovést, že právě stěžovatel se dopustil trestného činu, za který byl trestně stíhán a později i odsouzen."

Za tohoto stavu Ústavní soud dovozuje, že závěr, ke kterému obecné soudy ohledně viny stěžovatele dospěly, se vzhledem k neexistenci přímých důkazů a se zřetelem na nedostatečnost důkazů nepřímých, na nichž byl založen, ocitl v extrémním rozporu s provedenými důkazy a z nich vyplývajícím skutkovým zjištěním. Jinými slovy řečeno, z provedených důkazů nelze bez porušení principu presumpce nevinu učinit závěr, že stěžovatel byl pachatelem všech skutků, za něž byl uznán vinným a za něž mu byl uložen trest.

Pokud jde o napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu, Ústavní soud uvádí, že dovolací soud jím pokračoval v zásahu do základních práv a svobod stěžovatele, jelikož na trestní řízení je třeba - z tohoto hlediska - nahlížet v jeho celistvosti. Ústavnímu soudu je zřejmé, že zákonná úprava dovolání je budována na striktně vymezených dovolacích důvodech, avšak ani to nemůže nic měnit na ústavní povinnosti soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám (čl. 4 Ústavy). Nejvyšší soud nevyjímá. Rozsah neopominutelné ochrany základních práv Nejvyšším soudem vymezil náleze Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 55/04 ze dne 18. 8. 2004 (N 114/34 SbNU 187), kde Ústavní soud mj. prohlásil, že z ústavního pořádku vyplývá, že jsou-li ve hře základní práva, musí být ochrannou cestou všech opravných prostředků poskytnutých zákonem osobě obviněné, včetně dovolání k Nejvyššímu soudu.

V této souvislosti nelze přehlédnout, že Nejvyšší soud při projednávání stěžovatelova dovolání explicitně nepřipustil přezkum z hlediska námitek týkajících se tvrzeného porušení procesního postupu předepsaného pro hodnocení důkazů (§ 2 odst. 5 a 6 tr. ř.), a to bez ohledu na závažnost možných důsledků pro spravedlivé rozhodnutí věci (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 4 Ústavy). Tento postup zdůvodnil zejména odkazem na charakter dovolání, jež je specifickým mimořádným opravným prostředkem, který je určen k nápravě výslovně uvedených procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v trestním řádu. S takovýmto pausálním závěrem se však Ústavní soud v této souzvané věci nemůže ztotožnit. Nejvyšší soud zpravidla vykládá trestní řád velmi restriktivně, takže mnohdy není k dispozici efektivní právní prostředek k nápravě konkrétních vad. Právě takové počínání Nejvyššího soudu staví ve svém důsledku stadium dovolacího řízení mimo rámec spravedlivého procesu a bylo již ze strany Ústavního soudu vícekrát kritizováno [za všechny srov. např. náleze sp. zn. IV. ÚS 558/02 ze dne 18. 6. 2003 (N 95/30 SbNU 391) či náleze sp. zn. IV. ÚS 564/02 ze dne 8. 7. 2003 (N 108/30 SbNU 489)].

Za tohoto stavu Ústavní soud dospěl k závěru, že napadenými rozhodnutími obecných soudů došlo k porušení základního práva stěžovatele na osobní svobodu garantovaného čl. 8 odst. 1 Listiny, a to v důsledku nerespektování jeho základních práv garantovaných čl. 36 a násl. Listiny.

Proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a napadená rozhodnutí (resp. jejich výroky týkající se stěžovatele) podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil.

3. Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1104/08 ze dne 19. 3. 2009, N 65/52 SbNU 635

Nález Ústavního soudu - III. senátu složeného z předsedy senátu Jana Musila (soudce zpravodaj) a soudců Jiřího Muchy a Vladimíra Kírky - ze dne 19. března 2009 sp. zn. III. ÚS 1104/08 ve věci ústavní stížnosti K. P. proti rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 2. 2007 č. j. 8 T 29/2006-252, proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 7. 2007 č. j. 23 To 370/2007-302 a proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2008 sp. zn. 3 Tdo 4/2008, jimiž byl stěžovatel uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1 a 2 trestního zákona spáchaným ve spolupachatelství, za účasti Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Českých Budějovicích a Okresního soudu v Českých Budějovicích jako účastníků řízení a za účasti Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích a Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích jako vedlejších účastníků řízení.

Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 2. 2007 č. j. 8 T 29/2006-252, usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 7. 2007 č. j. 23 To 370/2007-302 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2008 sp. zn. 3 Tdo 4/2008 se zrušují.

Odůvodnění

I.

Ústavní stížností, splňující všechny náležitosti ve smyslu zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů pro porušení jeho základního práva na spravedlivý proces a soudní ochranu, garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Jak Ústavní soud zjistil z odůvodnění ústavní stížnosti a jejích příloh, byl stěžovatel v záhlaví označeným rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 2. 2007 uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1 a 2 trestního zákona, spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. se spoluobviněnými K. V. a P. P. K. uvedené trestné činnosti mělo dle skutkových zjištění obecných soudů dojít tak, že "v době od 17. 1. 2006 do 15. 7. 2006 v obchodním domě Makro, Hrdějovice 396, okres České Budějovice, po společné dohodě a ve vzájemné součinnosti, K. V., jako zaměstnanec společnosti Makro Cash & Carry ČR, s. r. o., na pozici asistent prodeje ve skladu vratných obalů, a P. P. a K. P. [stěžovatel] jako zákazníci obchodního domu, v úmyslu vylákat finanční hotovost v devíti případech, K. V. neoprávněně a v rozporu se skutečností do vystavené faktury navýšil počet přijatých obalů, popřípadě fakturu vystavil, aniž obaly vůbec převzal, následně K. P. a P. P. na tyto faktury inkasovali hotovost v nesprávných, ve svůj prospěch navýšených částkách", a to jednotlivými útoky popsány pod body 1 až 9 výroku rozsudku nalézacího soudu.

Z těchto útoků se stěžovatele týkají skutky uvedené pod body 7 až 9, kdy dle skutkových závěrů nalézacího soudu měl stěžovatel dne 24. 6. 2006 na tzv. makrokartu na jméno J. P. fyzicky nepředat k výkupu žádnou europaletu. K. V. ovšem vystavil fakturu na 46 ks a 53 ks europalet a následně dne 30. 6. 2006 vybral hotovost ve výši 7 663 Kč, zatímco P. P. vybral 8 830 Kč. Tímto společným jednáním měli obvinění způsobit společnosti Makro Cash & Carry ČR, s. r. o. (dále jen "společnost Makro"), škodu ve výši 16 493 Kč.

Dále měl stěžovatel dne 8. 7. 2006 na tzv. makrokartu na jméno V. P. fyzicky předat čtyři ks europalet, K. V. ovšem vystavil fakturu na 26 ks europalet. Následně dne 9. 7. 2006 stěžovatel hotovost ve výši 4 331,50 Kč vybral, čímž společností Makro společným jednáním způsobil škodu ve výši 3 665 Kč.

Konečně dne 15. 7. 2006 měl stěžovatel na tzv. makrokartu na jméno J. P. fyzicky nepředat k výkupu žádnou europaletu, přičemž K. V. vystavil fakturu na 36 ks europalet. Stěžovatel následně hotovost ve výši 5 998 Kč vybral. Tímto jednáním měli obvinění společnosti Makro způsobit škodu ve výši 5 998 Kč.

Stěžovatel byl za uvedený trestný čin odsouzen podle § 250 odst. 2 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve výměře dvanácti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznic s dozorem. Výrokem podle § 228 odst. 1 trestního řádu byla stěžovateli uložena povinnost, aby společně a nerozdílně s obviněnými K. V. a P. P. zaplatil na náhradu škody poškozené společnosti Makro částku 16 494 Kč a aby společně a nerozdílně s obviněným K. V. jí dále zaplatil částku 9 663 Kč.

O odvolání stěžovatele proti citovanému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Českých Budějovicích (dále též "krajský soud") ústavní stížností napadeným usnesením ze dne 31. 7. 2007, jímž toto odvolání podle § 256 tr. řádu jako nedůvodné zamítl. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal stěžovatel následně ještě dovolání, které současně směřovalo i proti výroku o vině z rozsudku soudu prvního stupně. Uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Dovolání stěžovatele bylo odmítnuto v záhlaví označeným usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2008, a to s odkazem na § 265i odst. 1 písm. b) tr. řádu.

V odůvodnění ústavní stížnosti stěžovatel uvedl řadu námitek proti způsobu, jakým nalézací soud v jeho trestní věci prováděl dokazování a jak provedené důkazy hodnotil. Stěžovatel má za to, že obecný soud zcela opominul podstatné části výpovědi důležitých svědků a zároveň v rozporu s § 220 odst. 2 tr. řádu ve svém rozhodnutí vycházel ze skutečnosti a důkazů, které nebyly probrány v hlavním líčení.

První část námitek stěžovatele se týká výpovědi svědka B. N., který v době, kdy se měl stíhaný skutek odehrát, pracoval ve společnosti Makro na pozici tzv. general servis managera. Stěžovatel v trestním řízení v rámci své obhajoby nepochybně, že se podílel na fiktivním navyšování počtu palet vykupovaných v provozovně společnosti Makro. Stěžovatel však vždy tvrdil, že se jako bývalý pracovník bezpečnostní agentury uvedeného jednání dopouštěl po dohodě s uvedeným svědkem B. N., tj. po dohodě s osobou oprávněnou jednat jménem společnosti Makro, a to právě za účelem, aby byla rozkryta trestná činnost páchaná zaměstnanci této společnosti. Stěžovatel má za to, že se obecné soudy nevyvířaly s touto jeho obhajobou, odkazující na existenci svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost. Pochybení obecných soudů spočívá dle názoru stěžovatele v tom, že soudy ignorovaly závažné rozpory v samotné výpovědi svědka B. N. a rozpory této výpovědi s dalšími důkazy. B. N. sice ve své výpovědi jakékoli zadávání úkolů stěžovateli ve smyslu, jak je uvedeno shora, popřel. Připustil však, že jej stěžovatel v první polovině roku 2006 navštívil a řekl mu, že se v oddělení vratných obalů "dějí divné věci". Svědek ve své výpovědi uvedl, že stěžovateli tenkrát toliko doporučil, aby se o záležitost nestaral, k žádné provokaci či detektivní činnosti jej však neponoukal. Svědek zároveň připustil, že mu stěžovatel v dané době opakovaně telefonoval, svědek však posléze hovory stěžovatele nebral a sám jej nikdy nevolal.

Tvrzení svědka B. N. má však stěžovatel za vyvrácená zprávami SMS zaslánými z mobilního telefonu svědka stěžovateli. Z těchto SMS, jež stěžovatel v ústavní stížnosti cituje, má dle jeho názoru vyplývat, že byl svědkem B. N. opakovaně kontaktován a instruuován, aby získával informace o majetkové trestné činnosti řadových zaměstnanců obchodního řetězce Makro. Stěžovatel má za to, že obecné soudy uvedeným SMS zprávám nevěnovaly žádnou pozornost a nevyhodnotily v jejich světle náležitým způsobem výpověď svědka B. N. Navíc obecné soudy odmítly provést důkaz zjištěním údajů o uskutečněním telekomunikačním provozu na telefonním čísle stěžovatele. Tento důkaz by dle stěžovatele objasnil, zda a v jakém rozsahu docházelo mezi ním a svědkem B. N. k hovorům, včetně toho, kdo byl volajícím a kdo hovory přijímal. Obecné soudy zamítnutí uvedeného důkazního návrhu náležitě neodůvodnily.

Další část argumentace stěžovatele směřuje proti postupu, jakým nalézací soud dospěl k závěru o výši způsobené škody. Konkrétně se jedná o to, jak velký byl rozdíl mezi počtem skutečně předaných palet (v jednotlivých případech popsanych v bodě 1 až 9 odsuzujícího rozsudku) a počtem fiktivním, uváděným ve fakturách. Jinými slovy, kolik palet bylo stěžovatelem a jeho spoluobviněným skutečně předáno pracovníky oddělení vratných obalů v prodejně Makro. Jde přitom o otázku podstatnou pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 2 tr. zákona.

Stěžovatel poukazuje na okolnosti, za nichž k počtu vykupovaných palet vypovídal spoluobžalovaný K. V. v přípravném řízení, kdy mu byly kladeny sugestivní otázky, takže svědek toliko trpě potvrdil verzi o výši škody uváděnou společností Makro. Stěžovatel dále zdůrazňuje nízkou důkazní hodnotu záznamu z kamerového systému i fotodokumentace pořízené na zařízení intelec. Z těchto důkazů nevyplývá dle stěžovatele nic určitého ohledně skutečného počtu vykupovaných palet. Závěry obecných soudů o rozsahu škody jsou dle názoru stěžovatele opřeny toliko o vyjádření poškozené společnosti, obsažené v trestním oznámení, jímž nebyl ani v hlavním líčení proveden důkaz. Závěr o výši způsobené škody, který je významný z hlediska právní kvalifikace, tak nemá v provedených důkazech dle názoru stěžovatele žádnou oporu.

II.

Ústavní soud si dle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu vyžádal vyjádření účastníků řízení. Vyjádření byla stručná a odkazovala v zásadě jen na odůvodnění napadených rozhodnutí. Ústavní soud proto považoval za nadbytečné, aby byla vyjádření zaslána stěžovateli k replice. Všichni účastníci řízení, včetně stěžovatele, souhlasili ve smyslu § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu s upuštěním od ústího jednání.

Ústavní soud si dále vyžádal spis vedený u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 8 T 29/2006.

Po přezkoumání napadených rozhodnutí a vyžádaného spisového materiálu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

Ústavní soud se v projednávané věci ztotožnil s námitkami návrhu, pokud jde o způsob, jakým byl zjištěn a odůvodněn rozsah stěžovatelem způsobené škody uvedený ve výroku o vině rozsudku nalézacího soudu. Napadené rozhodnutí soudu prvního stupně i rozhodnutí soudu odvolacího se v tomto případě vymyká zásadám uvedeným v § 2 odst. 5 a 6 tr. řádu. Napadený rozsudek, pokud jde o rozsah způsobené škody, postrádá náležitě odůvodnění dle § 125 odst. 1 tr. řádu. Přesná výše způsobené škody přitom hraje v této trestní věci zásadní roli, neboť dle napadeného rozsudku tato škoda jen o málo překračuje škodu nikoli malou dle § 89 odst. 11 tr. zákona, což je rozhodující pro trestněprávní kvalifikaci dle § 250 odst. 2 tr. zákona. Odvolací soud pochybil, když se námitkami stěžovatele, uvedenými v odvolání, náležitě nezabýval, přičemž v rozporu se zásadou bezprostřednosti vyjádřenou v § 2 odst. 12 odkazoval na důkazy v hlavním líčení neprovedené.

Ústavní soud respektuje nezávislost obecných soudů, ta se však musí uskutečňovat nejen v zákonném, ale prioritně v ústavním rámci, jehož součástí je i právo na spravedlivý proces, který musí vyloučit libovůli v rozhodování a musí také zajistit právně účinnou soudní ochranu, jehož neodmyslitelnou součástí je právo na spravedlivé a vyčerpávající projednání každé věci; srov. např. náleží sp. zn. II. ÚS 215/99 ze dne 17. 5. 2000 (N 69/18 SbNU 115), náleží sp. zn. II. ÚS 341/96 ze dne 25. 6. 1997 (N 84/8 SbNU 281) či náleží sp. zn. I. ÚS 615/01 ze dne 20. 3. 2002 (N 35/25 SbNU 273).

Ustanovení § 2 odst. 5 věty první tr. řádu ukládá orgánům činným v trestním řízení postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Dle § 2 odst. 6 tr. řádu mají tyto orgány hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůraznil, že volně hodnocení důkazů dle citovaného § 2 odst. 6 tr. řádu neznamená libovůli, resp. svévoli orgánů činných v trestním řízení. Uplatnění této zásady je neoddelitelně spjata s požadavkem transparentnosti rozhodování, spočívajícím v povinnosti důkazní postup vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit [viz např. náleží sp. zn. III. ÚS 464/99 ze dne 13. 7. 2000 (N 109/19 SbNU 63), náleží sp. zn. IV. ÚS 219/03 ze dne 20. 2. 2004 (N 25/32 SbNU 225), náleží sp. zn. I. ÚS 455/05 ze dne 24. 11. 2005 (N 210/39 SbNU 239) či náleží sp. zn. I. ÚS 910/07 ze dne 23. 9. 2008 (N 156/50 SbNU 389)]. Z odůvodnění rozhodnutí přitom musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé - viz např. náleží sp. zn. IV. ÚS 564/02 ze dne 8. 7. 2003 (N 108/30 SbNU 489). Uvedené požadavky vtělil zákonodárce do soustavy nároků kladených na odůvodnění rozsudku (§ 125 tr. řádu).

Ústavní soud ve své rozhodovací praxi dále zdůraznil, že předpokladem náležitého a také ústavně souladného hodnocení důkazu je, že informace z hodnoceného důkazu zůstane bez jakékoli deformace v procesu jeho hodnocení zachována a výlučně jen jako taková se promítne do vlastního vyhodnocení jako konečného úsudku soudu - viz náleží sp. zn. III. ÚS 398/97 ze dne 4. 6. 1998 (N 64/11 SbNU 125).

Ač Ústavní soud zásadně nepřehodnocuje důkazy provedené obecnými soudy [viz nále z sp. zn. II. ÚS 341/96 ze dne 25. 6. 1997 (N 84/8 SbNU 281)], opakovaně přikročil ke kasaci rozhodnutí, v nichž nebyl důkazní postup pečlivě a úplně popsán a také logicky a přesvědčivě odůvodněn [viz např. nále z sp. zn. III. ÚS 463/2000 ze dne 30. 11. 2000 (N 181/20 SbNU 267), nále z sp. zn. III. ÚS 181/2000 ze dne 23. 11. 2000 (N 175/20 SbNU 241)]. Obdobně Ústavní soud zasáhl v případech, kdy v soudním rozhodování byla učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy [viz např. nále z sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257), nále z sp. zn. III. ÚS 166/95 ze dne 30. 11. 1995 (N 79/4 SbNU 255) či usnesení sp. zn. III. ÚS 376/03 ze dne 14. 1. 2004 (U 1/32 SbNU 451)].

V projednávané věci dospěl nalézací soud k závěru, že stěžovatel společným jednáním popsáním pod body 7 až 9 rozsudku způsobil v trestné součinnosti s dalšími osobami poškozené společnosti škodu v celkové výši 26 157 Kč. Pro stanovení výše způsobené škody bylo přitom rozhodující zjištění rozdílu mezi fiktivními počty tzv. palet uváděnými na vystavených fakturách a počtem těchto vratných obalů, který byl v jednotlivých případech skutečně odevzdán. Nalézací soud v hlavním líčení provedl důkaz přehráním videokazety (je přílohou spisu) s nahranými záznamy z kamerového systému zařízení intelex, jež poskytla poškozená společnost. Obecný soud sám konstatoval, že tyto nahrávky byly značně nekvalitní, bez uvedení data a času, a nic konkrétního z nich nebylo možno zjistit (str. 10 rozsudku). Soud proto při stanovení skutečného počtu vykoupěných palet vycházel dle svých slov z fotodokumentace, pořízené rovněž na uvedeném zařízení intelex kontrolními pracovníky poškozené společnosti Makro. Ústavní soud je však nucen konstatovat, že obecný soud v napadeném rozhodnutí žádným způsobem nevyšvětlil, zda a jakým způsobem konkrétní počet skutečně odevzdaných palet ze snímků této fotodokumentace v jednotlivých případech vyplývá.

Jak Ústavní soud zjistil, jsou na různých místech trestního spisu (č. I. 44 až 47, č. I. 54 až 57, č. I. 60 až 62, č. I. 68 až 70, č. I. 77 až 79, č. I. 83 až 86, č. I. 93 až 94, č. I. 96 až 99, č. I. 102 až 104, č. I. 107 až 109) vloženy snímky - momentky (tzv. snapshots) - vytvořené ze záběrů bezpečnostních kamer umístěných na různých místech v prostorách jedné z provozoven společnosti Makro (sklad, kde se vykupují vratné obaly, recepce atd.) a v okolí těchto prostor (parkoviště). Pod snímky jsou uvedeny časové údaje. Jedná se přitom o snímky nekvalitní, s nízkým rozlišením, navíc zachycující jen omezený výřez ze sledovaného prostoru. Není bez dalšího vysvětlení zřejmé, jak by z "fotodokumentace" takovéto kvality, poskytnuté poškozenou soukromou společností, bylo možné zjistit přesné počty vykoupěných palet či vůbec bez důvodných pochybností stanovit souvislost těchto záběrů s jednáním, které je stěžovateli kladeno za vinu.

Ve vztahu ke stěžovateli obecný soud na str. 8 odůvodnění napadeného rozsudku konkrétně odkazuje na snímky z kamer označené "VCHOD ZAM., LAH. VYCHOD a RECEPCE" ze dne 24. 6. 2006, z nichž má být zřejmé, že uvedeného dne nebyla v rozporu s předloženými fakturami fyzicky předána k výkupu žádná paleta. Jak toto zjištění vyplývá ze snímků na č. I. 93 až 94 obecný soud v odůvodnění svého rozhodnutí nijak nevyšvětlil. Podobně vzal nalézací soud za prokázané, že ze snímků s datem 15. 7. 2006 vyplývá, že téhož dne nebyla v rozporu s údaji na faktuře fyzicky předána žádná paleta. Toto zjištění však není ze snímků na č. I. 107 až 109 bez dalšího zřejmé a obecný soud nevyšvětlil, jak na základě těchto snímků k uvedenému zjištění dospěl. Pokud jde o útok, k němuž mělo dojít dne 8. 7. 2006, existuje rozpor mezi tím, co je tvrzeno pod bodem 8 výroku o vině a údaji uváděnými v odůvodnění rozsudku na str. 9. Ve výroku rozhodnutí je stěžovatel shledáván vinným, že uvedeného dne odevzdal v rozporu s údaji na vystavené faktuře toliko čtyři kusy palet. Oproti tomu dle odůvodnění nebyla k výkupu předána žádná paleta. To má opět vyplývat z fotodokumentace z kamer na č. I. 102 až 104. Na snímku na č. I. 102 bylo pracovníkem poškozené společnosti zakroužkováno jedno místo, jež má dle ručně psaného záznamu dle zachycovat čtyři kusy palet. Snímky, na něž obecný soud výslovně odkazuje (č. I. 103 a 104), jsou krajně neztřetelné a obecný soud opět žádným způsobem nevyšvětlil, jak tyto nekvalitní záběry mají svědčit o výši způsobené škody.

Ústavní soud dále zjistil, že obdobným způsobem nalézací soud odůvodnil svá skutková zjištění i ohledně všech dalších dílčích útoků uvedených ve skutkové větě výroku o vině pod body 1 až 6, jež se týkají toliko spoluodsouzených stěžovatele K. V. a P. P. I v těchto případech jsou počet fyzicky skutečně vykoupěných palet a tudíž výše škody způsobené spoluodsouzenými stěžovateli opírány bez jakéhokoli vysvětlení o odkaz na nekvalitní snímky založené ve spise na č. I. 44 a násl. Z odůvodnění rozsudku není např. vůbec zřejmé, jak okresní soud dospěl k závěru, že snímek na č. I. 44 označený jako RAMP A 1-2 svědčí o tom, že dne 17. 1. 2006 obžalovaný P. P. předal obžalovanému K. V. fyzicky toliko 30 palet. Tento počet palet pod snímek zřejmě připsal pracovník poškozené společnosti. Totéž lze uvést i ohledně všech dalších snímků, na něž

obecný soud v napadeném rozhodnutí bez dalšího vysvětlení kategoricky odkazuje (zejm. viz snímek na č. I. 54, vážící se k dílčímu útoku pod bodem 2, snímek na č. I. 60, vážící se k dílčímu útoku pod bodem 3, snímek na č. I. 68 vážící se k dílčímu útoku pod bodem 4, snímek na č. I. 83, vážící se k dílčímu útoku pod bodem 6). Tyto nejasné snímky s nízkým rozlišením jsou vždy doprovázeny ručně psaným komentářem, pocházejícím zřejmě od kontrolních pracovníků poškozené obchodní společnosti, jež zahrnují údaje o počtu skutečně složených palet, k nimž tyto pracovníci soukromého subjektu v rámci své "detektivní" činnosti dospěli. Ústavní soud konstatuje, že tyto komentáře, doplňující nejasnou fotodokumentaci, nelze považovat za součást fotografických snímků jako důkazu. Jedná se o vyjádření zaměstnanců poškozené společnosti k povaze uvedených snímků. Tato vyjádření však obecný soud do své argumentace v odůvodnění rozhodnutí vůbec nezahrnul, nevyšvětlil, proč jim bez dalšího uvěřil a ostatně je v hlavním líčení k důkazu vůbec neprovedl.

Soud prvního stupně v odůvodnění napadeného rozhodnutí nevyložil, jakými úvahami se řídil, když na základě výše uvedeného "fotodokumentace", předložené pracovníky poškozené obchodní společnosti, dospěl k závěru o rozdílech mezi počtem skutečně odevzdaných palet a počtem nepravdivě uváděným na fakturách. Jak již bylo výše uvedeno, korespondují v rozhodnutí nalézacího soudu uváděné počty fyzicky skutečně odevzdaných palet s údaji ručně připsanými pod jednotlivými snímky. Především se však kryjí s údaji, které předal policejnímu orgánu pracovník ostrahy objektu poškozené společnosti svědek J. K. (viz rozpis na č. I. 39) při podání vysvětlení dle § 158 odst. 5 tr. řádu. Tento svědek byl posléze vyslechnut v hlavním líčení konaném dne 26. 1. 2007 (viz protokol na č. I. 228 a násl.). Svědek v hlavním líčení konkrétní počty fyzicky skutečně odevzdaných vratných obalů neuváděl. Dle svědka se jedná o fotografie pořízené z videozáznamu z intelexu. Svědek a jeho spolupracovníci na základě tohoto záznamu porovnávali počet kusů palet na kameře s tím, co bylo uvedeno na fakturách. Záběr z kamery a fakturu "spárovali" tyto pracovníci dle výpovědi svědka na základě funkce zařízení intelex. Tímto způsobem se dospělo k údajům uvedeným v rozpisu na č. I. 39, jenž byl předložen policii. Svědek přiznává, že na předloženém videozáznamu nelze rozeznat počet palet. Zřízení intelex však má dle výpovědi svědka lepší obraz, než záznam na videokazetě. Tento originální záznam je však možno shlédnout jedině přímo na uvedeném zařízení v prostorách společnosti Makro (č. I. 230 až 232).

Ústavní soud shledal, že v projednávané věci vznikají závažné pochybnosti, zda obecný soud v rozporu s § 220 odst. 2 tr. řádu de facto neval za základ svých skutkových zjištění o rozsahu stěžovatelem způsobené škody ty údaje, které poškozená obchodní společnost uvedla v rámci podání vysvětlení v přípravném řízení, byť v odůvodnění svého rozhodnutí zdánlivě vychází z fotodokumentace. Není dostatečně patrné, jak se v trestním řízení k výsledným údajům o rozsahu škody dospělo, přičemž v napadeném rozhodnutí obecný soud dostatečně nevyšvětlil spojitost těchto údajů s předloženou fotodokumentací.

Není v souladu s požadavky § 125 odst. 1 tr. řádu, opomene-li obecný soud v odůvodnění rozsudku sebezně vyložit, jak dospěl k závěru o spolehlivosti důkazního pramene, jakým jsou poškozenou společností předloženo nekvalitní záběry z technického zařízení, které nebylo orgány činnými v trestním řízení vůbec zkoumáno. Je přitom nezbytnou podmínkou spravedlivého trestního procesu, aby rozhodnutí způsobila omezit osobní svobodu byla vydávána za dosažení co nejvyšší možné jistoty ohledně závěru vyplývajícího z důkazu. Soud má povinnost dodržovat vysoký standard, pokud jde o samotnou vypovídací schopnost a hodnověrnost důkazu [srov. nále z sp. zn. I. ÚS 910/07 ze dne 23. 9. 2008 (N 156/50 SbNU 389)].

Ústavní soud je dále nucen označit za nesprávný i postup odvolacího soudu, pokud jde o otázku rozsahu způsobené škody. Je nesporné, že odvolací soud nemůže shledat vady napadeného rozsudku tam, kde soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. řádu a učinil logicky odůvodněná úplná skutková zjištění. Odvolací soud nemůže v takovém případě napadený rozsudek např. zrušit dle § 258 odst. 1 písm. b) tr. řádu jen proto, že sám na základě vlastního přesvědčení hodnotí tytéž důkazy jinak, aniž by je sám provedl, s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem (viz Šámal, P. et al., Trestní řád. Komentář. II. díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck 2005, str. 1942). Na druhé straně odvolací soud nemůže ignorovat vytýkané vady spočívající v nedodržení předpisů o odůvodnění rozsudku. Není porušením zákona, pokud odvolací soud ve svém rozhodnutí toliko odstraní pochybnosti o správnosti skutkových zjištění napadeného rozsudku vyplývajících z jeho vadného odůvodnění, aniž by takový rozsudek zrušil. V takovém případě však odvolací soud musí v odůvodnění svého rozhodnutí (viz § 134 odst. 2 tr. řádu) náležitým způsobem vysvětlit, jakým postupem a způsobem nedostatky v odůvodnění napadeného rozsudku nalézacího soudu odstranil. Aprobuje-li odvolací soud v zamítavém usnesení dle § 256 tr. řádu skutková zjištění nalézacího soudu, je v zásadě přípustné, aby z hlediska vytýkaných vad položil důraz na jiné z důkazů, které

byly provedeny v hlavním líčení a na jejichž základě nalézací soud skutkový závěr konstruoval. Mnohem opatrněji je třeba ze strany odvolacího soudu postupovat tam, kde odvolací soud správnost nalézacím soudem učiněných skutkových zjištění dovozuje na základě důkazů v hlavním líčení sice provedených, ale takových, které nalézací soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí vůbec nekladl do souvislosti s dílčí dokazovanou skutečností či konkrétním výrokem. Obdobná je situace, kdy nalézací soud důkazu posléze vyzdvihovanému odvolacím soudem přisuzuje toliko podpůrný význam, zatímco za klíčový považuje důkaz jiný. Takový postup klade zvýšené nároky na odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu [srov. mutatis mutandis nálezy o tzv. překvapivosti rozhodnutí, např. nález sp. zn. IV. ÚS 544/98 ze dne 4. 8. 1999 (N 109/15 SbNU 75), nález sp. zn. I. ÚS 113/02 ze dne 4. 9. 2002 (N 109/27 SbNU 213)]. V žádném případě však nelze souhlasit s postupem, kdy odvolací soud v usnesení o zamítnutí odvolání vyjadřuje souhlas s nalézacím soudem zjištěným skutkovým stavem s poukazem na důkazy, které nalézací soud (ovšem ani soud odvolací) vůbec neprovedl a nehodnotil. Odvolací soud má dále povinnost vypořádat se s námitkami odvolatele, jimiž obviněný realizuje své právo na obhajobu (viz i čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod). Tuto povinnost odvolací soud porušuje, jestliže ignoruje námitky odvolatele vůči důkazům, na něž nalézací soud odkazuje jako na klíčové pro učiněné skutkové závěry [srov. nález sp. zn. II. ÚS 122/96 ze dne 24. 3. 1998 (N 39/10 SbNU 261)]. V důsledku tím odvolací soud odvolateli upírá právo na soudní ochranu [srov. nález sp. zn. III. ÚS 505/98 ze dne 8. 7. 1999 (N 99/15 SbNU 25)].

V projednávané věci odvolací soud v odůvodnění svého usnesení (str. 5) toliko laconicky konstatuje správnost rozhodnutí prvoinstančního soudu s tím, že výše škody vyplývá z obsahu sdělení poškozené společnosti a je potvrzována doznáním odsouzených K. V. a P. P. Ze strany Ústavního soudu je předně třeba, s odkazem na zásadu bezprostřednosti vyjádřenou v § 2 odst. 12 a § 220 odst. 2 tr. řádu, zdůraznit, že žádné sdělení poškozené společnosti nebylo provedeno k důkazu v hlavním líčení a nalézací soud o ně svůj závěr o výši způsobené škody neopírá, jako důkaz je nehodnotí, ale odkazuje na výše uvedenou fotodokumentaci, porovnávanou s fakturami založenými ve spise. Pokud jde o výpovědi spoluobviněných stěžovatele, tyto důkazy sice nalézací soud provedl, neodkazuje na ně však, pokud jde o určení konkrétní výše škody. Za takový odkaz odůvodňující konkrétní rozsah škody způsobené stěžovatelem nelze považovat zmínku na str. 10 rozsudku nalézacího soudu, kde nalézací soud toliko paušálně a nekonkrétně uvádí, že obžalovaní trestnou činnost doznávají. Ústavní soud podotýká, že obviněný K. V. uváděl ve své výpovědi v přípravném řízení (č. l. 7 a násl.) údaje korespondující s rozpisem předloženým poškozenou společností na č. l. 39. V hlavním líčení však již obviněný K. V. vypovídal odchylně, přičemž z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu vyplývá, že tento soud svá skutková zjištění opírá o výpověď svědka v hlavním líčení, rezignuje na možnosti dle § 207 odst. 2, resp. § 212 odst. 1 tr. řádu (viz i dotazy státního zástupce a obhájce v protokolu o hlavním líčení na č. l. 197). Za této situace se s ohledem na výše uvedené zásady nelze spokojit s tak nedostatečným a letmým odůvodněním závěru o správnosti skutkových zjištění nalézacího soudu, k němuž se v projednávané věci uchýlil soud odvolací. S tím souvisí skutečnost, že se tento soud vůbec nezabýval námitkami odvolatele (č. l. 274 až 275) ohledně neprůkaznosti výše uvedené fotodokumentace.

Na základě výše uvedeného Ústavní soud konstatuje, že Okresní soud v Českých Budějovicích a Krajský soud v Českých Budějovicích nepostupovaly v souladu s trestním řádem a zásadami trestního procesu ústavněprávního významu, pokud jde o dokazování výše škody způsobené stěžovatelem a odůvodnění těchto skutkových zjištění. Toto pochybení je podstatné z hlediska věcné správnosti a spravedlnosti napadených rozhodnutí, neboť přesně určené výše způsobené škody hraje v projednávaném případě zásadní roli pro právní kvalifikaci stíhaného skutku. S odkazem na garance dle čl. 8 odst. 1 Listiny je vhodné připomenout, že stěžovateli byl napadeným rozsudkem uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Napadená rozhodnutí porušila právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo být stíhán jen zákonným způsobem dle čl. 8 odst. 2 Listiny, a proto je Ústavní soud zrušil tímto nálezem dle § 82 odst. 1 a 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Vzhledem k tomu, že porušení základních práv stěžovatele bylo shledáno již ve způsobu dokazování výše škody a v nedostatečném odůvodnění těchto zjištění obecnými soudy, považoval Ústavní soud za nadbytečné zabývat se dalšími námitkami stěžovatele. K projednání těchto námitek před obecnými soudy se otevírá prostor zrušením napadených rozhodnutí tímto nálezem dle § 82 odst. 1 a 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu, v řízení ve smyslu § 314h odst. 1 tr. řádu.

Ústavní soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích je nutné zrušit v plném rozsahu, tedy i ve vztahu k spoluodsouzeným stěžovatele K. V. a P. P., a to s ohledem

na pravidlo beneficium cohaesionis dle § 150 odst. 2, resp. § 261, § 265k odst. 2, § 269 odst. 2, § 285 tr. řádu per analogiam. Vytknutá pochybení nalézacího soudu, pokud jde o zjištění výše způsobené škody, se totiž bezezbytku týkají rovněž těchto spoluodsouzených osob [k použití trestního řádu Ústavním soudem srov. nález sp. zn. III. ÚS 188/99 ze dne 4. 11. 1999 (N 156/16 SbNU 157), nález sp. zn. II. ÚS 662/01 ze dne 11. 3. 2003 (N 37/29 SbNU 319) a nález sp. zn. IV. ÚS 37/03 ze dne 17. 6. 2004 (N 81/33 SbNU 285)].

Ústavní stížností bylo napadeno také v trestní věci vydané usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2008 sp. zn. 3 Tdo 4/2008, jímž bylo odmítnuto dovolání stěžovatele proti citovanému rozhodnutí krajského soudu. Ač Ústavní soud neshledal v postupu a v rozhodnutí Nejvyššího soudu žádná ústavněprávní pochybení, nemůže jím vydané usnesení obstát poté, co byla zrušena rozhodnutí předcházející. Vzhledem k tomu, že by za daných podmínek existence napadeného rozhodnutí Nejvyššího soudu byla v rozporu s principem právní jistoty, Ústavní soud je rovněž zrušil.

4. Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 398/97 ze dne 4. 6. 1998, N 64/11 SbNU 125

Ústavní soud rozhodl dne 4. 6. 1998 ve věci stěžovatele M. K. proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. srpna 1997, sp. zn. 6 To 324/97, a rozsudku Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 3 T 386/95, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. srpna 1997, sp. zn. 6 To 324/97, a rozsudek Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 3 T 386/95, se zrušují.

Odůvodnění

Ústavní stížností, podanou včas (§ 70 odst. 2 al. 1 zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen zákona) a za podmínek stanovených zákonem [§ 30 odst. 1, § 31 odst. 1, 2, § 34 odst. 1, 2, § 72 odst. 1 písm. a) zákona], napadl stěžovatel rozhodnutí obecných soudů (rozsudek Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 3 T 386/95, a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. srpna 1997, sp. zn. 6 To 324/97) a tvrdil, že jimi bylo porušeno jeho ústavně zaručené základní právo na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod); podle odůvodnění ústavní stížnosti stalo se tak tím, že oba obecné soudy - stručně shrnuto - "deformovaly" zásady volného hodnocení důkazů a z ústavní stížnosti konkrétně označených svědeckých výpovědí (svědků Ž., K., N., R. a M.) vyvodily skutkové závěry, pro něž však v nich není nijaké opory. S odkazem na protokol o hlavním líčení, v němž zmíněné důkazy byly provedeny, dovozoval stěžovatel "dezinterpretaci skutečných skutkových zjištění" obecnými soudy a v důsledku toho posléze i porušení jeho ústavně zaručeného základního práva, totiž "práva na spravedlivý proces"; navrhl proto, aby Ústavní soud svým nálezem obě rozhodnutí obecných soudů jako požitá protiústavní vady zrušil.

Předsedkyně odvolacího senátu, z něhož ústavní stížností napadené rozhodnutí vzešlo (§ 30 odst. 3 zákona), se přes výzvu Ústavního soudu (č. l. 9) k obsahu ústavní stížnosti meritorně nevyjádřila (č. l. 12) a ústníno jednání před ním se neúčastnila "pro pracovní zaneprázdnění"; obdobně také předsedkyně senátu soudu I. stupně "odkázala na obsah trestního spisu" s podotknutím, že "při hodnocení provedených důkazů postupovala v intencích ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a že v souladu se skutkovými zjištěními inkriminovaný skutek stěžovatele byl - oproti obžalobě - v jeho prospěch posouzen mírnější právní kvalifikací".

Vedlejší účastník (Krajské státní zastupitelství v Brně), ač o svém vedlejším účastenství Ústavním soudem uvědoměn (č. l. 16), svého práva z něj plynoucího do dne ústního jednání nevyužil.

Ústavní stížnost je důvodná.

Podle obsahu spisu obecného soudu I. stupně (sp. zn. 3 T 386/95 Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou) byl stěžovatel postaven obžalobou Okresního státního zastupitelství ve Žďáře nad Sázavou (č. l. 141 spisu obecného soudu) před soud pro podezření z trestných činů loupeže (§ 234 odst. 1 tr. z.) a maření úředního rozhodnutí [§ 171 odst. 1 písm. c) tr. z.]; tyto trestné činy stěžovatel podle pravomocného rozsudku

Krajského soudu v Brně spáchal tím, že: "1) ačkoliv mu byl pravomocným trestním příkazem Okresního soudu v Nymburku ze dne 8. 11. 1994, sp. zn. 1 T 329/94, který nabyl právní moci dne 26. 11. 1994, uložen mimo jiné trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 5 let, v období od 14. 8. 1995 do 23. 8. 1995 včetně, na silnicích, po celém území České republiky, soustavně řídil pronajatý osobní automobil Škoda Pick-up LX, SPZ AEJ 57-81, který si pronajal pro účely soukromého podnikání jeho příležitostný zaměstnavatel poškozený F. H., nar. 5. 2. 1946, tedy - mařil výkon rozhodnutí soudu tím, že vykonával činnost, která mu byla zakázána; 2) dne 22. 8. 1995 kolem 24.00 hod. na parkovišti u hotelu K. v M., okres Ž. n. S., za přesně nezjištěných okolností, odcizil z kapsy u košile F. H., nar. 5. 2. 1946, částku 22 000,- Kč a následně i jeho pronajatý osobní automobil zn. Škoda Pick-up LX, SPZ AEJ 57-81 v hodnotě nejméně 144 200,- Kč, a to z majetku J. D., nar. 4. 8. 1959, a přepravované zboží v hodnotě nejméně 33 175,- Kč z majetku poškozeného F. H., nar. 5. 2. 1946, a z místa ujel, tedy - přisvojil si cizí věc tím, že se jí zmocnil a způsobil tak škodu nikoli malou."

Obžalobu státního zastupitelství ve Žďáře nad Sázavou proti stěžovateli projednal obecný soud I. stupně v hlavním líčení konaném ve dnech 18. ledna, 8. února, 14. března, 28. března, 18. dubna, 9. května, 23. května, 6. června, 1. srpna 1996, 20. března a 24. dubna 1997 (č. l. 161, 168, 181, 189, 199, 203, chybí protokol, 215, 223, 259, 261 spisu obecného soudu), kdy trestní věc stěžovatele byla skončena rozsudkem, jímž byl stěžovatel inkriminovanými skutky uznán vinným (při změně právní kvalifikace tr. činu loupeže na tr. čin krádeže ve smyslu § 247 odst. 1, 2 tr. z.) a za ně odsouzen - mimo jiné - k trestu odnětí svobody v trvání čtyř let se zařazením stěžovatele k jeho výkonu do věznice s ostrahou.

Vzhledem k tvrzení ústavní stížnosti, jakož i vzhledem ke skutkovému tvrzení obžaloby a konečností též vzhledem k rozsahu a způsobu dokazování před obecným soudem I. stupně, jako rozhodující otázky, které v řízení před obecným soudem bylo třeba objasnit, se jeví

- a) přítomnost stěžovatele ve společnosti poškozeného v restauraci hotelu K. v M. ve večerních hodinách dne 22. srpna 1995,
- b) stěžovatelova nabídka prodeje odcizeného zboží poškozenému, a to v prodejně ve S.; k této nabídce mělo dojít nedlouho poté, co zboží spolu s dodávkovým automobilem bylo odcizeno.

Podle odůvodnění rozsudku soudu I. stupně, skutkový děj tvrzený obžalobou byl zjištěn především z výpovědi poškozeného F. H. a dále též z výpovědi svědků M. N., M. K., O. R. a J. Ž., kteří tvrzení poškozeného o různých fázích posuzovaného děje tím či oním způsobem potvrdili; tak kupříkladu přítomnost stěžovatele ve společnosti poškozeného v kritické době [ad a]) potvrdili svědci N., K. a R., nabízení odcizeného zboží stěžovatelem [ad b)] pak svědci K. a M..

Podle protokolů o hlavním líčení (č. l. 162 spisu obecného soudu) však svědek R. k dotazu státního zástupce totožnost stěžovatele [ad a]) se "stoprocentní jistotou potvrdit nemohl", sv. M. K. vypověděla (č. l. 170 spisu obecného soudu), že "když se podívá na obžalovaného (sc. stěžovatele), není si dnes stoprocentně jistá, že to není (?) ten muž, který byl v M... je si jista proto, že ten muž byl vyšší (zřejmě než stěžovatel), že "výška je podle jejího názoru rozhodující", že "trvá na tom, co řekla, tam ten byl vyšší, není to on" a svědek N. k dotazu (policisty v průběhu vyšetřování) uvedl (č. l. 163v. spisu obecného soudu), že když byl tázan "zda by se mohlo jednat o toho muže" (zřejmě stěžovatele), "nedokázal se k tomu vyjádřit".

Obdobně [ad b)] svědek M. vypověděl (č. l. 190v. spisu obecného soudu), že "zda to byl obžalovaný (sc. stěžovatel na jeho prodejně), to není schopen říci" a sv. K. (tamtéž), že "se nepamatuje, že by se setkala v prodejně s obžalovaným (sc. stěžovatelem)".

Přihlédne-li se k údajům vpředu vyjmenovaných svědků, jak tyto jsou v protokolu o hlavním líčení podchyceny, je zřejmé, že tyto údaje ze svědeckých výpovědí jsou ve výrazném rozporu s jejich (souhrnnou) reprodukcí v odůvodnění ústavní stížnosti napadených rozhodnutí obecných soudů a že se tak (v uvažované části) jejich hodnocení (jako provedených důkazů) očividně rozchází jak s povinností obecných soudů uložených jim ustanovením § 2 odst. 6 a § 125 tr. ř., tak se zásadami (soudcovského) volného hodnocení důkazů vůbec.

Odvolací soud, který trestní věc stěžovatele projednával z podnětu odvolání obou procesních stran, vpředu zmíněná pochybení soudu I. stupně nejen přehlédl (jeho skutková zjištění označil "za úplná a správná"), ale nadto - s odkazem na výpovědi již vpředu zmíněných svědků a oproti závěrům soudu I.

Stupně - označil výpověď poškozeného za natolik věrohodnou, že "není důvodu poškozenému... nevěřit, že skutek proběhl tak, jak o něm opakovaně vypovídal.", když o pravdivosti jeho výpovědi svědčí "i výpovědi (v restauraci a hotelu K.) obsluhujícího personálu od svědkyně Ž.", (která však společníka (řidiče) poškozeného "viděla jen zezadu" - č. l. 163 spisu obecného soudu) až po svědku "K. a N.", a když "v návaznosti na tvrzení poškozeného, o tom, že mu byly odňaty peníze, automobil a zboží nelze přehlédnout výpovědi K., M. ."; je proto zřejmé, že rozhodnutí Krajského soudu v Brně, jako soudu odvolacího, je zatíženo týmiž vadami jako rozhodnutí soudu I. stupně.

Ústavní soud, z důvodů vyložených již v nálezu ve věci III. ÚS 23/93 (publ. in Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení - svazek 1., č. 5, Praha, 1994) a v jeho intencích, nezamýšlí (za podmínek v označeném nálezu zmíněných) svou jurisdikci zasahovat do hodnocení důkazů provedeného obecnými soudy, vychází však z přesvědčení, že před obecným soudem provedené důkazy musí jím být - právě pro účely jejich hodnocení - správně, tj. skutečnosti (přesněji obsahu spisu) odpovídajícím způsobem reprodukovány, pokud se týká ve vlastním vyhodnocení interpretovány; řečeno jen poněkud jinými slovy, předpokladem náležitého a také ústavně souladného hodnocení důkazu je, že informace z hodnoceného důkazu zůstane bez jakékoli deformace v procesu jeho hodnocení zachována a výlučně jen jako taková se promítne do vlastního vyhodnocení jako konečného úsudku soudu. Opačný postup by ve svých důsledcích znamenal nejen vážný zásah do zákonných kautel soudního řízení, ale ohrozil by při výkonu spravedlnosti samotný účel soudního řízení (v dané věci účel vyjádřený ustanovením § 1 odst. 1 al. 1 tr. ř.).

I když další důkazy provedené obecným soudem I. stupně a v tomto nálezu nezmiňené, stejně jako jiné okolnosti zjištěné v průběhu trestního stíhání stěžovatele nasvědčují důvodnému podezření, že stěžovatel je pachatelem inkriminovaných trestných činů, jakkoli vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit spolehlivý a zejména zákonný podklad pro odsuzující výrok soudu, který - především z ústavního hlediska - musí být vždy výrazem lidsky dosažitelné jistoty, plynoucí především ze zákonem stanoveného procesu zjišťování a následného vyhodnocení rozhodných skutečností tak, aby se skutkové závěry soudního rozhodnutí neocitly v (extrémním) rozporu s vlastním obsahem provedených důkazů (nálezu ve věci III. ÚS 84/94 in Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení - svazek 3., vydání 1., č. 34, Praha, 1995).

Jestliže zákon v oblasti trestního soudnictví pro trestní řízení vyžaduje - mimo jiné - náležité zjištění a (podle zákona) spravedlivé potrestání pachatele (§ 1 odst. 1 al. 1 tr. ř.), nelze - pod aspekty Listiny základních práv a svobod - tomuto postulátu zákona rozumět jinak, než že jím je současně ústavně vymezen rozsah a ochrana ústavně zaručeného základního práva na soudní ochranu (ve znaku "stanoveného postupu" - čl. 36 odst. 1); proto Ústavní soud, veden vpředu vyloženými důvody, shledal ústavní stížnost důvodnou, aniž by však přitom sám hodnotil kterýkoli z obecných soudem I. stupně provedených důkazů či zjevně rozpornou důkazní situaci vůbec.

O důvodné ústavní stížnosti bylo proto rozhodnuto zrušujícím výrokem, jak ze znělky tohoto nálezu je zřejmé [§ 82 odst. 1, 3 písm. a) zákona].